

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО; ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346.2:346.57

DOI 10.36919/3041-1149(Print).2.2024.26-33

О. А. Рассомахіна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права,
ПВНЗ «Європейський університет»
email: olha.rassomakhina@e-u.edu.ua
Researcher ID: AEW-2296-2022
ORCID ID 0000-0003-2862-8169

ОСОБЛИВОСТІ ПРИПИНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті проаналізовано практичні підходи та положення господарського законодавства щодо особливостей припинення суб'єктами господарювання господарської діяльності в умовах воєнного стану. Розроблено визначення поняття припинення господарської діяльності. Виокремлено основні елементи механізму припинення господарської діяльності в умовах воєнного стану. Проаналізовано основні нормативно-правові акти у цій сфері та узагальнено їх положення. Визначено основні законодавчі реформи у цій сфері. Надано оцінку стану правового регулювання у цій сфері та проблемам, які виникають у процесі припинення господарської діяльності в умовах війни.

Метою статті є дослідження теоретичних і практичних засад порядку правового регулювання припинення господарської діяльності в умовах воєнного стану; відповідних змін і новел у господарському законодавстві. У процесі дослідження застосовувалися філософські та загальнонаукові методи пізнання, національне законодавство й правова доктрина у сфері господарського права, а також результати окремих економіко-статистичних досліджень.

Обґрунтовано, що державою в особі уповноважених нею органів вжито належних заходів, які створюють умови для здійснення господарської та підприємницької діяльності зацікавленими суб'єктами в умовах війни, створено відповідний механізм її організаційного забезпечення в законодавстві. Належне врегулювання порядку припинення господарської діяльності в умовах війни є важливим складовим елементом господарського управління та встановлення ефективного господарського порядку. Вжиття заходів для забезпечення безперебійного ведення господарської та підприємницької діяльності усіма зацікавленими суб'єктами, підприємствами, установами й організаціями усіх форм власності має включати і належне врегулювання порядку припинення такої діяльності в умовах, що склалися. А встановлений правопорядок у сфері господарювання має передбачати й визначення порядку припинення процесу господарювання за наявності відповідного волевиявлення та передумов.

Ключові слова: воєнний стан, засоби державного регулювання економіки, суб'єкт господарювання, припинення господарської діяльності.

Постановка проблеми та її актуальність. Військове вторгнення Російської Федерації на територію України, оголошення 24 лютого 2022 року воєнного стану в нашій державі, його запровадження на всій території України та продовження на наступні періоди спричинило багато негативних наслідків для усіх сфер життя українського суспільства та для сфери господарювання зокрема. Останнє продовження воєнного стану припадає на період з 14 лютого 2024 року до 13 травня 2024 року. Ці несприятливі наслідки породили ряд глобальних і правових проблем, які вивчає юридична наука та господарське право зокрема. Одними із

найболючіших стали проблеми, пов'язані зі створенням умов подальшого здійснення господарської діяльності у цей особливий період усіма зацікавленими суб'єктами, а також врегулюванням порядку припинення своєї господарської діяльності зацікавленими суб'єктами. Адже в умовах війни деякі суб'єкти господарювання зіштовхнулися з обставинами, які створили передумови для припинення їхньої господарської діяльності та виникнення питання про закриття бізнесу.

Загалом припинення господарської діяльності в умовах війни може бути обумовлене різними причинами: питання безпеки та загрози безпеці людей, майна й інфраструктури; кадрові проблеми; логістичні проблеми; економічні втрати; зміни у правовому середовищі; інші ризики.

За даними платформи Опендатабот, станом на початок квітня 2023 року в Україні закрито 203 921 ФОП, що не перевищує середньорічний показник за попередні роки; припинили роботу та стали неактивними 5 728 бізнесів, що менше кількості новостворених компаній за цей самий період [2]. Крім того, за даними цієї онлайн-платформи, у період з березня 2022 року по листопад 2023 року почали процес закриття 6 482 компаній, із них 17 % розпочали процедуру банкрутства, а решта припиняє свою діяльність у добровільному порядку. За географією здійснення припинення лідерами є Київ, Львівська та Дніпропетровська області, а за сферою діяльності – громадські організації, торговельні та сільськогосподарські підприємства [5]. Але ці показники аж ніяк не перевищують довоєнні. Незважаючи на таку статистику, війна створює передумови для виникнення питання про припинення господарської діяльності, тому його порядок варто дослідити й принагідно до умов воєнного стану.

Перед державою постало завдання визначення у господарському законодавстві умов та особливостей діяльності суб'єктів господарювання в умовах війни й матеріально-технічного забезпечення цього процесу. Оскільки забезпечення безперервного ведення господарської та підприємницької діяльності усіма зацікавленими суб'єктами, підприємствами, установами й організаціями усіх форм власності містить і належне врегулювання припинення такої діяльності, як складову правового господарського порядку, не варто залишати поза увагою й вивчення особливостей припинення господарської діяльності у такий особливий період. Саме тому перед наукою господарського права постає завдання здійснення теоретико-правових досліджень зазначених питань.

Усе вищезазначене вказує на актуальність досліджень проблем правового регулювання припинення господарської діяльності господарюючими суб'єктами в умовах воєнного стану, виявлення особливостей такого порядку в умовах війни, вивчення досвіду окремих суб'єктів господарювання з цього питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про актуальність обраної теми із врахуванням частково вимушених умов практичної реалізації такого правового інституту, як припинення суб'єкта господарювання та його господарської діяльності, в умовах сьогодення. Теоретичні засади припинення господарської діяльності та припинення суб'єктів господарювання досить широко висвітлені у науковій і навчальній літературі з господарського та цивільного права загального спрямування, а також у спеціально присвячених цій тематиці публікаціях, зокрема Л. М. Дорошенко [3], О. М. Зубатенко [4], К. Б. Починок [11] та інших. В умовах воєнного стану інститут припинення господарської діяльності розвивається стрімко і його законодавство часто змінюється, інколи виникають загрози для реалізації відповідних правовідносин, існує необхідність створення безпечних умов здійснення процедур державної реєстрації та інших етапів у процесі припинення господарюючих суб'єктів. У зв'язку з цим існує потреба та навіть соціальний запит у проведенні наукових досліджень правового регулювання та правозастосовної практики у сфері припинення господарської діяльності й, відповідно, відбувається їх активізація. Питання припинення господарської діяльності в умовах воєнного стану підіймають у своїх працях науковці, які досліджують проблеми здійснення господарської діяльності в Україні у сучасних реаліях, зокрема Л. О. Панькова [9] та деякі інші. На особливості припинення підприємницької діяльності в умовах війни й алгоритм сплати податків і зборів у такому випадку звернув увагу у своїй науково-практичній публікації О. В. Лещенко [7], а особливості реорганізації підприємств в умовах воєнного стану дослідила у своїй науково-практичній публікації В. Огородник [8]. Загалом проблематика розвитку інституту припинення господарської діяльності в умовах сучасної війни більше висвітлена

у публікаціях практичного спрямування, ніж у теоретичних наукових дослідженнях. Фахівці-практики зосереджують свою увагу на питаннях реорганізації та ліквідації суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану, на особливості припинення діяльності фізичних осіб-підприємців в умовах війни, на порядок тимчасового припинення, зупинення або призупинення підприємницької діяльності, особливості сплати податків та інших загальнообов'язкових платежів у таких випадках, на особливості роботи державних реєстраторів, функціонування державних реєстрів тощо. Так, нюанси припинення підприємницької діяльності в період воєнного стану висвітлила у своїй науково-практичній праці О. Баранова [1], на порядок ліквідації комунальних підприємств в умовах війни звернула увагу І. Полулях [10], питання про можливість призупинення на час війни діяльності фізичних осіб-підприємців підняла Н. Конарьова [6]. Тому науці господарського права все ще не вистачає комплексних теоретичних досліджень практики припинення господарської діяльності та відповідних правовідносин у сучасних реаліях воєнного стану.

Метою цього дослідження є вивчення теоретичних і практичних засад порядку припинення суб'єкта господарювання в умовах воєнного стану; аналізування відповідних змін і новел у господарському законодавстві з цього питання.

Виклад основного матеріалу. Загальні засади припинення суб'єктів господарювання не змінилися в умовах воєнного стану та, як і раніше, визначаються в кількох нормативно-правових актах. Так, ГК України від 16 січня 2003 року № 436-IV щодо питань здійснення припинення суб'єкта господарювання містить єдину, загальну для усіх суб'єктів господарювання норму ст. 59, яка дає посилання на закон. Іншими нормами ГК України з цього приводу є такі: підстави припинення підприємницької діяльності визначає ст. 51; ч. 2 ст. 80 містить посилання на ЦК України й закон, які визначають порядок створення та припинення господарських товариств; особливості припинення виробничого кооперативу визначає ст. 109; а особливості припинення об'єднання підприємств – ст. 124 цього Кодексу. Відповідно до ч. 2 ст. 45 ГК України порядок створення й державної реєстрації, реорганізації та ліквідації суб'єктів підприємництва окремих організаційних форм визначається також й іншими законами. Серед них, зокрема, закони, які визначають правове становище різних видів господарських товариств. Тож ГК України з цього питання містить ряд бланкетних норм, які відсилають до інших нормативно-правових актів. Крім того, як відомо, суспільні відносини, які входять до сфери регулювання ГК України, регулюються також і нормами ЦК України, якщо вони не врегульовані ГК України чи іншими спеціальними законами, що впливає зі змісту ч. 2 ст. 9 ЦК України. Оскільки стосовно припинення суб'єкта господарювання у ГК України відсутні інші загальні норми, звернімося до ЦК України. ЦК України від 16 січня 2003 року № 435-IV не визначає порядок припинення фізичних осіб-підприємців, натомість ст. 51 ЦК України передбачає поширення на фізичних осіб-підприємців законодавства, яке регулює підприємницьку діяльність юридичних осіб. Загальний порядок припинення юридичної особи, який, відповідно, розповсюджується й на господарюючих суб'єктів, визначено у ст. 104 ЦК України. Згідно ч. 1 ст. 104 ЦК України формами припинення юридичної особи є реорганізація та ліквідація. Різновидами реорганізації є злиття, приєднання, поділ і перетворення. Сам порядок припинення юридичної особи та порядок реалізації окремих його форм визначають стст. 105–108 і стст. 110–112 ЦК України. Факти припинення юридичної особи та припинення статусу підприємця підлягають державній реєстрації. Учасники юридичної особи або орган, які прийняли рішення про припинення цієї особи, повідомляють орган державної реєстрації про це рішення впродовж трьох днів з дня його прийняття (ч. 1 ст. 105 ЦК України). Сама ж юридична категорія припинення господарської діяльності та припинення суб'єкта господарювання законодавством невизначені. Перша категорія є більш широкою за змістом і містить другу категорію. Ці поняття по-різному визначаються у правовій доктрині. Припинення господарської діяльності варто визначати як процес закінчення господарської діяльності суб'єктом господарювання, що пов'язаний із застосуванням щодо нього визначеного у законодавстві порядку припинення його діяльності та втратою ним господарсько-правової правосуб'єктності. Основним базовим нормативно-правовим актом, який регулює процедуру державної реєстрації припинення суб'єктів господарювання як фізичних, так і юридичних осіб, є Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 року № 755-IV, який зазнавав змін упродовж дії воєнного стану.

Стосовно питання припинення господарської діяльності у Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» значну увагу приділено закріпленню переліку документів, які необхідно подати для реєстрації відповідного факту, за різними видами господарюючих суб'єктів і формами припинення. Відповідно до частини 4 статті 18 цього Закону необхідними документами для державної реєстрації припинення ФОП є заява (основний документ) і документи про підставу припинення діяльності підприємця у зв'язку зі смертю особи, оголошенням її померлою, безвісно відсутньою чи втратою нею статусу е-резидента. Відповідно до частини 10 статті 17 цього Закону необхідними документами для державної реєстрації припинення суб'єкта господарювання юридичної особи за рішенням органу управління чи її учасників є оригінал рішення відповідного органу юридичної особи чи учасників, чи державного органу про її припинення; оригінал документа, яким затверджено персональний склад комісії з припинення юридичної особи. Відповідно до частини 13 статті 17 цього Закону необхідними документами для державної реєстрації припинення суб'єкта господарювання юридичної особи вже після завершення процесу її припинення у випадку її ліквідації на підставі рішення учасників юридичної особи або відповідного державного органу, не пов'язаного з її банкрутством, є відповідна заява та довідка з архівної установи про прийняття документів на довгострокове зберігання. Відповідно до частини 14 статті 17 цього Закону необхідними документами для державної реєстрації припинення суб'єкта господарювання юридичної особи вже після завершення процесу її припинення у випадку її реорганізації є заява; оригінал розподільчого балансу; оригінал передавального акта у випадку перетворення, злиття чи приєднання; довідка архівної установи; довідка правонаступника про прийняття документів у випадку приєднання тощо. Відповідно до частини 19 статті 17 цього Закону необхідними документами для державної реєстрації припинення відокремленого підрозділу господарюючого суб'єкта є заява. Етапи процедури державної реєстрації припинення господарюючого суб'єкта, яку здійснює державний реєстратор, визначає частина 2 статті 25 цього Закону. Вищенаведені положення Закону регламентують загальні питання, пов'язані з припиненням господарської діяльності, та не сильно змінилися за час воєнного стану.

Загалом процедура припинення державної реєстрації ФОП більш спрощена та включає такі етапи: 1) подання заяви до державного реєстратора; 2) внесення відповідного запису до ЄДР і повідомлення органів Державної податкової служби України; 3) розрахунок з усіма контрагентами; 4) робота з органами Державної податкової служби України щодо сплати податків та подання ліквідаційної звітності; зняття з обліку в органах Державної податкової служби України за результатами документальної позапланової перевірки; 5) робота з Пенсійним фондом щодо отримання акта звірки; 6) зняття з обліку в Державній службі статистики України; 7) зняття з обліку платника ЄСВ за результатами документальної позапланової перевірки; 8) закриття рахунків у банках, анулювання електронного цифрового підпису фізичної особи-підприємця.

Процедура припинення державної реєстрації суб'єкта господарювання юридичної особи містить такі етапи: 1) прийняття рішення про припинення юридичної особи власником майна або засновниками (учасниками) юридичної особи, чи органом управління, чи органом державної влади, який наділений господарською компетенцією щодо юридичної особи; 2) повідомлення органу державної реєстрації про початок процедури припинення юридичної особи; 3) розрахунок з усіма контрагентами; 4) розрахунки з працівниками; 5) робота з контролюючими органами: їх повідомлення про початок процедури припинення; сплата всіх податків і зборів; документальні позапланові перевірки; отримання довідок про відсутність заборгованостей від органів Державної податкової служби України та Пенсійного фонду; зняття з обліку; 6) закриття банківських рахунків, анулювання дозволів і свідоцтв; 7) знищення печатки і штампів; 8) передача документів на зберігання до архівних установ; 9) внесення відомостей про припинення до ЄДР.

Новели законодавства про державну реєстрацію запроваджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 року № 209 «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану». Запроваджені новели загалом стосуються адміністративних процедур, організаційних і технічних заходів забезпечення державної безпеки.

Особливості реєстраційних процедур припинення суб'єктів господарювання пов'язані з тим, що на час війни та впродовж одного місяця з дня припинення чи скасування воєнного стану заборонено діяльність і проведення реєстраційних процедур держреєстраторами, зокрема нотаріусами, які розташовані на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих територіях. А заяви, які подані до запровадження воєнного стану і вже перебувають у провадженні таких держреєстраторів, за заявою самого держреєстратора або заявника підлягають передачі за допомогою програмних засобів ЄДР територіальним органом Мін'юсту до тих держреєстраторів, діяльність яких не заборонена. Якщо припиненню підлягає суб'єкт господарювання, майно якого є власністю держави, заявником у таких випадках є особа, уповноважена органом управління відповідними об'єктами державної власності. Державна реєстрація припинення в електронній формі, яка здійснюється через Єдиний державний вебпортал електронних послуг «Портал Дія», відбувається невідкладно (впродовж 24 годин з моменту подання електронної заяви) та є безкоштовною. Мін'юст здійснює перевірку держреєстраторів перед тим, як надати їм доступ до ЄДР, за запитом відповідного суб'єкта державної реєстрації. В умовах воєнного стану й упродовж одного року з дня його припинення чи скасування під час надання доступу до ЄДР уповноваженим органам державного управління Мін'юст застосовує ідентифікатори доступу. На територіях активних бойових дій чи тимчасово окупованих територіях упродовж дії воєнного стану припинено доступ користувачів до ЄДР. Адміністратори державних реєстрів, власником яких є Мін'юст, уповноважені невідкладно припинити доступ користувачів до таких реєстрів у випадку тимчасової окупації державою-агресором певної адміністративно-територіальної одиниці України.

В умовах війни досить часто причини припинення господарської діяльності обумовлюються наслідками воєнних дій. Основні проблеми, над вирішенням яких працював законодавець у період воєнного стану у зазначеній сфері, такі: припинення роботи державних реєстраторів на територіях, які належать до тимчасово окупованих або до територій активних бойових дій, чи можливих бойових дій, до моменту втрати останніми такого статусу; закриття доступу до державних реєстрів на зазначених територіях; забезпечення можливості здійснення реєстраційних процедур для господарюючих суб'єктів із зазначених територій; унеможливлення будь-яких реєстраційних процедур щодо іноземних господарюючих суб'єктів, які походять із держави-агресора.

Особливості припинення суб'єктів господарювання в умовах війни стосуються й порядку регулювання погашення ними податкових зобов'язань у таких випадках. У процесі припинення господарської діяльності як фізичні, так і юридичні особи, суб'єкти господарювання зобов'язані сплатити усі податки та збори й подати у встановленому порядку звітність до органів Державної податкової служби та Пенсійного фонду України. Мораторій на проведення документальних перевірок правильності обчислення, нарахування та сплати ЄСВ на випадки припинення юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців за загальним правилом не розповсюджується (пункт 9-23 Розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 8 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»). Водночас фізичні особи-підприємці, які обрали загальну або спрощену систему оподаткування, особи, які здійснюють незалежну професійну діяльність, члени фермерського господарства мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати ЄСВ за період з 1 березня 2022 року до припинення / скасування воєнного стану в Україні та впродовж дванадцяти місяців після припинення / скасування воєнного стану (пункт 9-19 Розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону), відповідно, ці періоди не підлягатимуть перевірці.

Мораторій на проведення документальних перевірок правильності обчислення, нарахування та сплати податків встановлено у випадках, передбачених пунктом 69.35-1 ПК України, проте до переліку таких випадків не віднесені позапланові документальні перевірки, які здійснюються на вимогу заявника і пов'язані з припиненням підприємницької діяльності фізичної особи або припиненням, реорганізацією, зняттям з обліку юридичної особи. Тобто воєнний стан не став перешкодою для проведення таких перевірок, хоча обов'язковим є дотримання умов проведення цих перевірок, визначених пунктом 69.2-2 Податкового кодексу України, інакше перевірка має бути зупинена до припинення існування обставин, які стали перешкодами для її проведення. У тих випадках, якщо первинні документи платника податку перебували на

території, що віднесена законодавством до території активних бойових дій або тимчасово окупованої території, і були втрачені, платник податків має подати контролюючому органу про це повідомлення із зазначенням обставин втрати, такі платники податків не підлягатимуть перевірці й після завершення воєнного стану (пункт 69.28. Податкового кодексу України).

Висновки. Забезпечення безперервного ведення господарської та підприємницької діяльності усіма зацікавленими суб'єктами, підприємствами, установами й організаціями усіх форм власності в умовах воєнного стану охоплює і належне врегулювання порядку припинення такої діяльності, як складова правового господарського порядку.

Припинення господарської діяльності є процесом закінчення господарської діяльності суб'єктом господарювання, який пов'язаний із застосуванням щодо нього визначеного у законодавстві порядку припинення його діяльності та втратою ним господарсько-правової правосуб'єктності.

Законодавчі зміни у сфері державної реєстрації господарюючих суб'єктів, зокрема державної реєстрації їх припинення, були загалом адміністративно-правового характеру та спрямовані на розв'язання таких основних завдань: 1) забезпечення можливості здійснення реєстраційних дій стосовно господарюючих суб'єктів, які розташовані на територіях ведення бойових дій; 2) посилення безпеки здійснення реєстраційних процедур, що, зокрема, забезпечується встановленням вимог щодо ідентифікації суб'єктів реєстраційної процедури та впровадження процедур перевірки державних реєстраторів, нотаріусів, обмеження мережі державних реєстраторів; 3) вирішення питань щодо встановлення мораторію на проведення документальних перевірок правильності сплати ЄСВ і погашення податкових зобов'язань господарюючими суб'єктами, що є актуальним і на стадії припинення господарської діяльності. Зазначені законодавчі зміни більше стосувалися організаційних питань, а саме питань діяльності самих державних реєстраторів, зокрема нотаріусів, обмеження мережі реєстраторів, визначення умов доступу до Єдиного державного реєстру, і загалом створили сприятливі умови для участі в реєстраційних процедурах господарюючих суб'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранова О. Нюанси припинення підприємницької діяльності в період воєнного стану / *Liga zakon*. 2022. 26 травня. URL : https://biz.ligazakon.net/news/211484_nyuansi-pripinennya-pdprimnitsko-dyalnost-v-perod-vonnogo-stanu (дата звернення: 19.12.2023).
2. Гаращенко Р. Бізнес під час війни. Скільки фопів і компаній закрилося з початку російського вторгнення / *Ukraine world news* 2023. 8 травня. URL: <https://uworld.news/news/biznes-pid-chas-viiny-skilky-1002676.html> (дата звернення: 19.12.2023).
3. Дорошенко Л. М. Поняття припинення суб'єкта господарювання. *Університетські наукові записки*. 2008. № 1. С. 138–143.
4. Зубатенко О. М. Припинення суб'єктів господарювання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». Донецьк : ДонУЕП, 2008. 20 с.
5. Коваль О. Підраховано кількість підприємств, які закрилися з початку війни в Україні / *ua.news*. 2023. 8 грудня. URL : <https://bit.ly/41wGsrn> (дата звернення: 19.12.2023).
6. Конарьова Н. Призупинення діяльності ФОПами I та II груп ЄП: чи це можливо під час війни? / *Дебет-Кредит*. 2023. 27 лютого. URL : <https://news.dtki.ua/simple/corporate-single-tax/81989-prizupinennia-diialnosti-fopami-i-ta-ii-grup-jep-ci-ce-mozливо-pid-cas-viini> (дата звернення: 19.12.2023).
7. Лещенко О. В. Припинення підприємницької діяльності під час війни: алгоритм дій щодо сплати податків і зборів / 2022. *Liga zakon*. 9 вересня. URL : https://buh.ligazakon.net/aktualno/12682_pripinennya-pdprimnitsko-dyalnost-pd-chas-vyni-algoritm-dy-shchodo-splati-podatkv--zborv (дата звернення: 17.02.2024).
8. Огородник В. Реорганізація підприємства в умовах воєнного стану / *Liga zakon*. 2023. 27 лютого. URL : https://biz.ligazakon.net/analytics/217736_reorganizatsiya-pdprimstva-v-umovakh-vonnogo-stanu (дата звернення: 19.12.2023).
9. Панькова Л. О. Підприємницька діяльність в Україні в умовах воєнного стану. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2023. № 6. С. 220–223.

10. Полулях І. Чи може проводитися ліквідація комунального підприємства під час воєнного стану? / *Liga zakon*. 2022. 4 березня. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/DG220009> (дата звернення: 19.12.2023).

11. Починок К. Б. Припинення суб'єктів господарювання: поняття, способи та класифікація. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. Випуск 1–2 (10–11). С. 37–43.

REFERENCES

1. Baranova, O. (2022). Nuansy prypynennia pidpriemnytskoi diialnosti v period voiennoho stanu [Nuances of termination of entrepreneurship during martial law] / *Liha zakon* [Liga zakon]. URL : https://biz.ligazakon.net/news/211484_nyuansi-pripinennya-pdprimnitsko-dyalnost-v-perod-vonnogo-stanu [in Ukrainian] (2022, May, 26).

2. Harashchenko, R. (2023). Biznes pid chas viiny. Skilky fopiv zakrylosia z pochatku rosiiskoho vtorhnennia [Business during the war. How many natural persons-entrepreneurs and companies have closed since the beginning of the russian invasion] / *Yukrein world niuz* [Ukraine world news]. URL : <https://uworld.news/news/biznes-pid-chas-viiny-skilky-1002676.html> [in Ukrainian] (2023, May, 08).

3. Doroshenko, L. M. (2008). Poniattia prypynennia subiekta hospodariuvannia [The concept of termination of business entity]. *Universytetski naukovy zapysky* [University scientific notes]. No. 1, 138–143 [in Ukrainian].

4. Zubatenko, O. M. (2008). Prypynennia subiektiv hospodariuvannia [Termination of business entities]. Extended abstract of Doctor's thesis. Donetsk : DonUEP [in Ukrainian].

5. Koval, O. (2023). Pidrakhovano kilkist pidpriemstv, iaki zakrylysia z pochatku viiny v Ukraini [The number of enterprises that have been closed since the beginning of the war in Ukraine has been counted] / *Iua.Niuz* [Ua.News]. URL : <https://bit.ly/41wGsmr> [in Ukrainian]. (2023, December, 08).

6. Konarova, N. (2023). Pryzupynennia diialnosti FOPamy I ta II hrup YeP: chy tse mozhyvo pid chas viiny? [Suspension of activities of natural persons-entrepreneurs of the 1st and 2nd groups of single tax: is it possible during the war?] / *Debet-Kredyt* [Debit-Credit]. URL : <https://news.dtk.ua/simple/corporate-single-tax/81989-prizupinennia-diialnosti-fopami-i-ta-ii-grup-jep-ci-ce-mozливо-pid-cas-viini> [in Ukrainian] (2023, February, 27).

7. Leshchenko, O. V. (2022). Prypynennia pidpriemnytskoi diialnosti pid chas viiny: alhorytm dii shchodo splaty podatkov i zboriv [Termination of business activities during wartime: the algorithm of actions regarding the payment of taxes and fees] / *Liha zakon* [Liga zakon]. URL : https://buh.ligazakon.net/aktualno/12682_pripinennya-pdprimnitsko-dyalnost-pd-chas-vyni-algoritm-dy-shchodo-splati-podatkv-zborv [in Ukrainian] (2022, September, 09).

8. Ohorodnik, V. (2023). Reorhanizatsiia pidpriemstva v umovakh voiennoho stanu [Reorganization of the enterprise under martial law] / *Liha zakon* [Liga zakon]. URL : https://biz.ligazakon.net/analytics/217736_reorganzatsya-pdprimstva-v-umovakh-vonnogo-stanu [in Ukrainian] (2023, February, 27).

9. Pankova, L. O. (2023). Pidpriemnytska diialnist v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Business activity in Ukraine under martial law]. *Yurydychnyi naukoviy elektronnyi zhurnal* [Juridical scientific and electronic journal]. No. 6, 220–223.

10. Poluliakh, I. (2022). Chy mozhe provodytysia likvidatsiia komunalnoho pidpriemstva pid chas voiennoho stanu? [Is it possible to liquidate a municipal enterprise during martial law?] / *Liha zakon* [Liga zakon]. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/DG220009> [in Ukrainian] (2022, March, 04).

11. Pochynok, K. B. (2018). Prypynennia subiektiv hospodariuvannia: poniattia, sposoby ta klasyfikatsiia [Termination of economic entities: concepts, methods and classification]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: aktualni problemy suchasnosti (teoriia ta praktyka)* [International legal bulletin: current problems of nowadays (theory and practice)], 1–2 (10–11). 37–43.

O. A. Rassomakhina. PECULIARITIES OF TERMINATION OF ECONOMIC ACTIVITY UNDER CONDITIONS OF MARTIAL STATE

The practical approaches and provisions of economic legislation regarding the specifics of economic activity of economic entities under the conditions of martial state are analyzed herein. The definition of the concept of termination of economic activity has been developed in the article. The

main elements of the mechanism of termination of economic activity under the conditions of martial state were highlighted. The provisions of the main legal acts in this sphere were analyzed and summarized, as well as the main legislative reforms in this field. An assessment of state of legal regulation in this area and problems, which arise in the process of termination of economic activity in the conditions of war, is provided in the article.

The purpose of the article is to study the theoretical and practical principles of the legal regulation of termination of economic activity in the conditions of war; and also to study relevant changes and novelties in economic legislation in this area.

In the process of the research philosophical and general scientific methods of cognition were used, as well as national legislation, legal doctrine in the field of economic law and the results of economic and statistical studies.

A conclusion is made, that the state and its authorized bodies have taken appropriate measures to create conditions for economic and entrepreneurial activities by all interested persons under the conditions of martial states, as well as corresponding mechanism of its organizational support in the legislation. Proper regulation of the order of termination of economic activity in the conditions of war is an important element of establishment of effective economic order. Taking measures to ensure economic activity of all interested subjects, enterprises, institutions and organizations of all forms of ownership should also include proper regulation of the procedure for termination of such activity in the existing conditions. The established economic order must also provide for the order of termination of economic activity under the relevant prerequisites.

Key words: martial state, means of state regulation of the economy, economic entity, termination of economic activity.

Стаття надійшла до редакції 12 березня 2024 року